

Erhebung der Fahnen des Kaiserreichs während der Revolutionskämpfe in der Gefängnisstraße. Die Gefängnisstraße war vom Reich als Persquartier bekannt. (1911)

چهره متقابل ایران و آلمان در کتاب‌های درسی تاریخ دو کشور

Relevanz: Überall wurden Persien als ein Pöls- und Hochverrat gelehrt, sodass an eine 1000 Kilometer zurückgehende Sommerreise nach Reich besser vermieden werden sollte. Die Goldminen der Kaiserzeit wurden als eine für alle Gebirge gültige und die Schatzkammer der Armenische, die getrennt in die Reichlichen Fokale und deren Ausschreibung für die Reichlichen, wurden Handwerker aus allen Teilen des Reichs herangezogen.

Die Perser haben absichtlich im 19. Jahrhundert gezielte finanzielle Leistungen hervorgebracht und die wirtschaftliche Verbesserung geschaffen, die in vielen zurückgebliebenen Reich als Vorbild dienen. In der Tat war die Türkei ein wichtiger und religiöser Hinweis, die die Perser als Vorbild dienen. In der Tat war die Türkei ein wichtiger und religiöser Hinweis, die die Perser als Vorbild dienen.

نوشته حاضر در نظر دارد، از یک سو میزان انعکاس تاریخ و فرهنگ مردم آلمان را در کتاب‌های درسی تاریخ

دانش‌آموزان ایرانی در سطح دبیرستان‌ها بنماید و از سوی دیگر، در پی بیان آن است که کتاب‌های درسی

تاریخ در کشور آلمان، تا چه اندازه امکان شناخت تاریخ و فرهنگ مردم ایران را در اختیار دانش‌آموزان دبیرستانی آن کشور قرار می‌دهند.

Der Markant der Persienkriege
Die persische Geschichte ist die Geschichte der Perser, die sich seit Aristagoras aus den Persen abgespalten haben in Mien 499 v. Chr. einen Aufstand an, was zu einer Bestrafung durch die Perser führte. Die Perser empfanden sich als ein persisches Markant, die Perser empfanden sich als ein persisches Markant, die Perser empfanden sich als ein persisches Markant.

Die Perser empfanden sich als ein persisches Markant, die Perser empfanden sich als ein persisches Markant, die Perser empfanden sich als ein persisches Markant. Die Perser empfanden sich als ein persisches Markant, die Perser empfanden sich als ein persisches Markant, die Perser empfanden sich als ein persisches Markant.

Der Sieg bei Marathon
Aber dies genügt den Persern nicht. Die Unterwerfung eines persischen Reiches durch griechische Heere war für sie nicht befriedigend, weil ihr Herrschaftsgebiet sich an den Grenzen kam.

Die Perser empfanden sich als ein persisches Markant, die Perser empfanden sich als ein persisches Markant, die Perser empfanden sich als ein persisches Markant.

دکتر کریم سلیمانی،
عضو هیات علمی گروه تاریخ دانشگاه شهید بهشتی

آلمان در کتاب‌های درسی تاریخ، در دبیرستان‌های ایران

دوره دبیرستان در ایران شامل سه سال است و چنانچه سال چهارم را که عنوان دوره پیش‌دانشگاهی دارد نیز جزو دوره دبیرستان به حساب آوریم، این دوره بالغ بر چهار سال خواهد شد. در سال اول دبیرستان، دانش‌آموزان ما کتاب تاریخ ندارند، اما در سه سال بعد از آن، دانش‌آموزانی که وارد رشته ادبیات و علوم انسانی می‌شوند، سه کتاب درسی تاریخ دارند که در سراسر مدرسه‌های ایران یکسان هستند. آنان در این سه سال، ۸۴۳ صفحه، یعنی ۲۰۸۴۲ سطر مطالب تاریخی می‌خوانند.

در بخشی از کتاب تاریخ سال دوم دبیرستان (کد ۲۳۵/۴)، امپراتوری مقدس روم-ژرمنی که از دل متصرفات به جا مانده از عهد شارلمانی به وجود آمده است، به اختصار معرفی می‌شود^۱، سپس شرکت این امپراتوری در جنگ صلیبی سوم، به همراه انگلستان و فرانسه^۲ و نیز شرکت کودکان آلمانی در جنگ صلیبی پنجم که به جنگ صلیبی کودکان شهرت یافت^۳، معرفی می‌شوند. این‌ها همه مطالبی هستند که کتاب تاریخ سال دوم دبیرستان، درباره تاریخ سیاسی آلمان، در ضمن ۳۲ سطر بدان‌ها می‌پردازد.

کتاب تاریخ سال سوم (کد ۲۷۱/۳)، تاریخ سیاسی آلمان در قرن‌های جدید^۴ را با پیگیری امپراتوری مقدس و پیدایش دو دولت پروس و اتریش^۵ دنبال کرده است. سپس به ظهور ناپلئون^۶ در قرن ۱۹ و توسعه طلبی‌های او در اروپا و شکست وی از همسایگان و تشکیل کنگره وین برای بازپس‌گیری تمام سرزمین‌هایی که ناپلئون تصرف کرده بود^۷، می‌پردازد. عصر بیسمارک و تولد رایش دوم

در ۱۸۷۱ که حاصل کوشش و اراده پولادین وی بود^۸، به طور قابل ملاحظه‌ای توجه مؤلفان ایرانی کتاب‌های درسی را به خود جلب کرده است.

براساس این کتاب، رشد صنعتی آلمان و رقابت این کشور با بریتانیا، پای آن‌ها را به بازی استعمار کشاند^۹. در آفریقای جنوبی، آلمان در تقابل با بریتانیا، به حمایت بوئرها می‌پردازد^{۱۰} و در اواخر قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰، به خاطر مراکش، به طور جدی در مقابل فرانسه قرار می‌گیرد^{۱۱}. بالاخره رایش دوم که به جد دنبال سهم خود از دنیای استعمارزده بود، توانست

در آفریقا سرزمین‌هایی مثل نامیبیا و کامرون را به تصرف خود درآورد^{۱۲}. جنگ جهانی اول و زمینه‌های پیدایش آن، شکست آلمان و پیامدهای آن، و قرارداد ورسای، در یک متن ۱۰۰ سطری، اطلاعات جالبی در اختیار دانش‌آموزان ایرانی قرار می‌دهد^{۱۳}. البته این جنگ برای ایران پیامدهایی داشت که در این کتاب، به طور خلاصه مورد توجه قرار گرفته^{۱۴} است.

آلمان در آستانه جنگ جهانی دوم و ظهور هیتلر، به همراه زندگینامه هیتلر و نیز کمک‌هایش به فرانکو در اسپانیا و همکاری محرمانه او با استالین بر سر لهستان، و بالاخره شروع جنگ دوم و شکست دولت آلمان و برگزاری کنفرانس «یالتا» برای تقسیم غنائم بعد از جنگ و تأسیس سازمان ملل متحد، بیش از ۱۷۰ سطر از مطالب کتاب را شامل می‌شوند^{۱۵}. گرایش مثبت ایران نسبت به توسعه روابط خود با دولت ناسیونال سوسیالیست آلمان در عصر رضاشاه پهلوی در سال‌های پیش از جنگ جهانی دوم، با بدبینی مؤلفان کتاب‌های درسی مواجه نشده و بنابراین این بخش از مناسبات دو کشور ایران و آلمان، به اختصار تدوین شده است^{۱۶}. اشغال ایران توسط متفقین در ۲۵ اوت ۱۹۴۱ (سوم شهریور ۱۳۲۰) و خروج آلمانی‌ها از ایران، پایان انعکاس تاریخ سیاسی کشور آلمان در کتاب‌های درسی ایران است^{۱۷}.

لازم به یادآوری است، تمام مطالب کتاب‌های درسی دبیرستان‌های ایران در رابطه با تاریخ سیاسی آلمان که از امپراتوری مقدس روم-ژرمنی شروع و به جنگ جهانی دوم ختم می‌شود، شامل ۴۳۴ سطر است و این یعنی ۲ درصد از کل مطالب تاریخی که دانش‌آموزان ما در طول سه سال تحصیلی در دبیرستان فرا می‌گیرند.

اما انعکاس فرهنگ و تمدن آلمان در کتاب‌های درسی تاریخ ما بسیار ناچیز و تنها بالغ بر ۸۴ سطر از کل درس‌های تاریخی است که دانش‌آموزان ایرانی در دوره دبیرستان می‌آموزند. در این زمینه، دانش‌آموزان ایرانی با سه چهره آلمانی آشنا می‌شوند: مارتین لوتر (۱۵۴۶-۱۴۸۳) و جنبش اصلاح دینی^{۱۸} او، لایب نیتس فیلسوف آلمانی و مخالفت‌هایش با کلیسا^{۱۹} و فردریک دوم (۱۲۵۰-۱۱۹۴).

براساس مندرجات کتاب، تسلط فردریک به زبان عربی، علوم و حکمت اسلامی در عصر جنگ‌های صلیبی، سبب شد که سردار سپاهیان مسلمان (الکامل) با وی از در دوستی درآید و به او پیشنهاد صلح کند. بدین ترتیب، فردریک بدون خونریزی به بیت المقدس (اورشلیم) وارد شد.^{۲۰} در آن عصر که دوران جنگ و نفرت و دشمنی بود، فردریک که اهل تعامل و گفت‌وگوی فرهنگی بود، روابط دوستانه خود را با دانشمندان مسلمان حفظ کرد. سلطان مصر که از علاقه فردریک به دانش ریاضی اطلاع داشت، ریاضیدان معروف مسلمان، *المحنی*، را به دربار وی اعزام کرد.^{۲۱} همچنین فردریک از ادیسی، جغرافیدان مسلمان تقاضا کرد، برای او یک نقشه جغرافیایی تهیه کند.^{۲۲} به این ترتیب، دانش آموزان ایرانی از طریق یک متن ۴۹ سطری، با فردریک و شخصیت فرهنگی او آشنا می‌شوند.

انعکاس ایران در کتاب‌های تاریخ در دبیرستان‌های آلمان
کتاب‌های تاریخی مربوط به دبیرستان‌های آلمان که برای این جانب قابل دسترسی بوده‌اند، عبارتند از مجموعه‌ای چهار جلدی با عنوان «تاریخ را ما می‌سازیم». برای هر جلد از این مجموعه، یک کتاب کمک‌درسی با عنوان «Anno» نیز چاپ شده است. این دو عنوان کتاب که روی هم رفته شامل هشت جلد و ۲۱۲۲ صفحه و ۹۶۸۵۲ سطر می‌شوند، به بیان تاریخ بشر از آغاز تا زمان حاضر می‌پردازند. این ارقام نشان می‌دهند،

دانش آموزان آلمانی به طور قابل ملاحظه‌ای بیش‌تر از دانش آموزان ایرانی اطلاعات تاریخی کسب می‌کنند. اما متأسفانه بخش ناچیزی از آن‌ها به ایران اختصاص دارد، یعنی با کمیتی به اندازه ۴۶۹ سطر، برابر با ۰/۴۸ درصد از کل هشت جلد کتاب درسی تاریخ در دبیرستان‌های آلمان.

جنگ‌های ایرانیان و یونانیان در زمان داریوش اول و نیز در دوران سلطنت خشایارشا، در سه دهه نخست قرن پنجم قبل از میلاد و شکست ایران در این سلسله از جنگ‌ها، عمده‌ترین انعکاس تاریخ سیاسی نظامی ایران در کتاب‌های مورد بحث است.^{۲۳} سپس کتاب به ظهور اسکندر مقدونی و فتوحات او در شرق و انقراض سلسله هخامنشی به سال ۳۳۰ قبل از میلاد می‌پردازد. همچنین اشاره‌ای دارد به ازدواج اسکندر با شاهزاده خانم ایرانی و برگزاری مراسم ازدواج دسته‌جمعی ده هزار نفر از افراد سپاه مقدونی با خانم‌های ایرانی که در سال ۳۲۴ ق. م، به دستور اسکندر در شهر شوش صورت گرفت.^{۲۴}

درباره جانشینان اسکندر در ایران، یعنی سلوکوس، فقط به چهار سطر اکتفا شده است. از این به بعد، ایران از صفحات کتاب‌های درسی تاریخ آلمان محو می‌شود؛ حتی در جلد چهارم که به تاریخ قرن بیستم اختصاص دارد، هیچ اشاره‌ای به ایران دیده نمی‌شود. ولی در کتاب کمک‌درسی همین جلد، (جلد چهارم Anno)، مطلبی ۱۵ سطری درباره ایران برمی‌خوریم که مربوط می‌شود به پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۹۷۹ م و نیز اشغال سفارت آمریکا در تهران، در ۴ نوامبر همین سال و

از مقایسه کتاب‌های درسی تاریخ دو کشور می‌توان نتیجه گرفت، کتاب‌های درسی تاریخ دبیرستان‌های ایران، با وجود این که حجمی چهار و نیم مرتبه کم‌تری از کتاب‌های درس تاریخ آلمان دارد، اطلاعاتی که درباره تاریخ و فرهنگ آلمان عرضه می‌کند، بیش‌تر از اطلاعاتی است که کتاب‌های آلمانی از تاریخ و فرهنگ ایران به دست می‌دهند. زیرا کل اطلاعات تاریخی دانش‌آموزان ایرانی درباره آلمان در دوره دبیرستان، شامل ۵۱۸ سطر برابر با ۲/۴۸ درصد از کل حجم مطالبی است که مطالعه می‌کنند؛ حال آن که این ارقام برای دانش‌آموزان آلمانی به ترتیب ۴۶۹ سطر و ۰/۴۸ درصد هستند. در هر حال، زبان حاکم بر کتاب‌های تاریخی مدرسه‌های دو کشور، هنوز متعلق به گذشته است و در آن کم‌تر به تعامل فرهنگی و گفت‌وگوی تمدنی می‌پردازند و اطلاعات دانش‌آموزان ایرانی و آلمانی از زندگی اجتماعی و فرهنگی همدیگر بسیار ناچیز است. بنابراین توصیه می‌شود، ابتدا بحث گفت‌وگوی میان تمدن‌ها در کتاب‌های درس تاریخ در مدرسه‌های دو کشور توسعه داده شود. سپس امکاناتی فراهم آید که حداقل دانش‌آموزان نخبه‌ما بتوانند، در چارچوب گردش‌های علمی به ایران و آلمان، با زندگی اجتماعی و فرهنگی همدیگر آشنا شوند.

گروگانگیری هفتاد آمریکایی و عملیات نظامی نافرجامی که ارتش آمریکا برای نجات گروگان‌ها انجام داد و هواپیماها و هلی‌کوپترهای این کشور در آن شرکت داشتند.^{۲۵} در ارتباط با انعکاس فرهنگ و تمدن ایرانیان در کتاب‌های درسی دانش‌آموزان آلمانی، مطلب چندانی به چشم نمی‌خورد. در جلد اول کتاب یاد شده می‌خوانیم: شهر "Aikhanum"، در افغانستان امروزی، به دستور سلوکوس ۲۸۱-۳۰۵ ق. م جانشینی اسکندر مقدونی در ایران، ساخته شد، تا از مرزهای شرقی امپراتوری او حفاظت شود. ساکنان شهر Aikhanum را اغلب مهاجران یونانی تشکیل می‌دادند. در ساخت معبد و قصر این شهر سلوکی، نفوذ معماری ایرانی به چشم می‌خورد.^{۲۶} همچنین در ص ۱۳۰ جلد دوم به تعامل فرهنگی میان اروپاییان و جهان اسلام در دوران جنگ‌های صلیبی اشاره می‌شود که مسیرهای ارتباطی این تعامل فرهنگی عمدتاً سیسیل و اسپانیا بوده‌اند. در همین صفحه، فهرستی از واژه‌هایی که از زبان عربی وارد زبان‌های اروپایی شده‌اند، ارائه شده است.^{۲۷} سومین و آخرین مورد، اشاره‌ای ۱۹ سطری است به وجوه مشترک میان اسلام و ادیان یهود و مسیح.^{۲۸}

119.
24. Wir machen Geschichte,
Bd. 1, S. 123, 124 und: Anno,
Bd. 1, 112-114.
25. Anno, Bd. 4, S. 216.
26. Wir machen..., Bd 1, S.
126-128.
27. Ebenda, Bd 2, S. 130.
28. Ebenda, Bd.2, S. 131.

۱۶. همان، ص ۲۱۶.
۱۷. همان، ص ۲۱۷.
۱۸. تاریخ ایران و جهان (۲)، رشته ادبیات
و علوم انسانی. ص ۳ و ۴ و ۸.
۱۹. همان، ص ۹.
۲۰. همان، ص ۳۵۷-۳۵۵.
۲۱. همان.
۲۲. همان، ص ۳۶۸.
23. Anno, Bd. 1, S. 72, 94-99,

- زیرنویس
۱. تاریخ ایران و جهان (۱). رشته ادبیات و
علوم انسانی. ص ۳۴۴ و ۳۶۴.
۲. همان، ص ۳۵۱.
۳. همان، ص ۳۵۲.
۴. تاریخ ایران و جهان (۲). رشته ادبیات و
علوم انسانی. ص ۱۳.
۵. همان، ص ۱۹.
۶. همان، ص ۴۵.
۷. همان، ص ۴۶.
۸. همان، ص ۵۱-۴۹.
۹. همان، ص ۵۲.
۱۰. همان، ص ۶۲.
۱۱. همان، ص ۶۴.
۱۲. همان، ص ۶۶-۶۵.
۱۳. همان، ص ۸۹-۸۴.
۱۴. همان، ص ۱۹۳.
۱۵. همان، ص ۱۰۵-۹۲ و ۱۱۰-۱۰۸.

9. Anno, vom Mittelalter bis zum Ende
des Absolutismus. Hg. Bernhard
Askani und Elmar Wagener, Bd. 2,
Braunschweig, 2001.
10. Anno, von der Französischen
Revolution bis zum Ersten
Weltkrieg. Hg. Bernhard Askani
und Elmar Wagener, Bd. 3,
Braunschweig, 2001.
11. Anno, das 20. Jahrhundert.
Hg. Bernhard Askani und Elmar
Wagener, Bd. 4, Braunschweig,
2002.

- Hinrichs, Bernhard Müller und
Jutta Stehling, Bd. 3, Frankfurt
am Main, 1997.
7. Wir machen Geschichte,
vom Ende des Ersten
Weltkriegs bis zur Gegenwart.
Hg. Ernst Hinrichs, Bernhard
Müller und Jutta Stehling, Bd.
4, Frankfurt am Main, 1998.
8. Anno, von der
Vorgeschichte bis zum frühen
Mittelalter. Hg. Bernhard
Askani und Elmar Wagener, Bd.
1, Braunschweig, 2001.

- derzeit bis zum Ende des
Römischen Reiches. Hg.
Ernst Hinrichs und Jutta
Stehling, Bd. 1, Frankfurt am
Main, 1996.
5. Wir machen Geschichte,
vom frühen Mittelalter bis
zum Beginn der Neuzeit.
Hg. Ernst Hinrichs und Jutta
Stehling, Bd. 2, Frankfurt am
Main, 1997.
6. Wir machen Geschichte,
vom Absolutismus bis zum
Imperialismus. Hg. Ernst

- منابع فارسی و آلمانی
۱. وزارت آموزش و پرورش ایران. تاریخ
ایران و جهان (۱). سال دوم دبیرستان. رشته
ادبیات و علوم انسانی. شرکت چاپ و نشر
کتاب‌های درسی ایران. ۱۳۸۰.
۲. وزارت آموزش و پرورش ایران. تاریخ
ایران و جهان (۲). سال سوم دبیرستان. رشته
ادبیات و علوم انسانی. شرکت چاپ و نشر
کتاب‌های درسی ایران. ۱۳۸۱.
۳. وزارت آموزش و پرورش ايسران.
تاریخ‌شناسی. دوره پیش‌دانشگاهی. رشته
علوم انسانی. شرکت چاپ و نشر کتاب‌های
درسی ایران. ۱۳۷۸.
4. Wir machen Geschichte, von